

Motion till riksdagen 2025/26:1644

av Charlotte Nordström (M)

Stärkt kommunal rätt att anordna lokal kollektivtrafik

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa lagstiftning som ger kommuner möjlighet att anordna lokal kollektivtrafik i de fall där regionerna inte erbjuder rimliga eller gångbara alternativ, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

I enlighet med kollektivtrafiklagen (2010:1065) är det i dag regionerna som ansvarar för den regionala kollektivtrafiken. Även om denna fördelning fungerar väl på många håll i landet, finns det exempel på kommuner där invånarna inte erbjuds ett rimligt alternativ för lokal kollektivtrafik. I dessa fall riskerar viktiga samhällsmål såsom klimatarbete, medborgarnytta och tillgång till arbetsmarknaden att gå förlorade.

För att möjliggöra en hållbar utveckling, där alla delar av Sverige har tillgång till välfungerande kollektivtrafik, bör det finnas en möjlighet för kommuner att själva agera och anordna lokal kollektivtrafik där regionen inte tillgodoser behoven. Detta är särskilt viktigt i en tid där klimatmål och ett mer hållbart samhälle måste prioriteras.

1. **Kommunalt självstyre och flexibilitet:** Det kommunala självstyret är en grundläggande del av den svenska demokratin och möjliggör för kommuner att på bästa sätt tillgodose sina invånares behov. Genom att ge kommunerna rätt att anordna lokal kollektivtrafik där regionen inte uppfyller behoven stärks deras möjlighet att agera utifrån sina unika förutsättningar. I glesbygdsområden eller småstäder kan det vara enklare för en kommun än en region att identifiera lokala transportbehov och erbjuda lösningar som är anpassade till de geografiska och demografiska förutsättningarna. Detta skulle inte bara förbättra medborgarnytan utan även stärka den kommunala självständigheten.

2. **Klimat och hållbarhet:** Sverige har ambitiösa klimatmål som kräver en ökad andel resande med kollektivtrafik och en minskad användning av privatbilism. Genom att tillåta kommuner att ta ansvar för lokal kollektivtrafik kan fler hållbara transportalternativ bli tillgängliga, särskilt i områden där regionala alternativ saknas eller är otillräckliga. Det skulle leda till en minskad klimatpåverkan och bidra till att kommunerna kan uppfylla sina lokala klimatmål. Med bättre kollektivtrafik kan fler invånare lämna bilen hemma, vilket minskar koldioxidutsläppen och förbättrar luftkvaliteten lokalt.
3. **Medborgarnytta och tillgänglighet:** Kollektivtrafiken är en central del av den kommunala servicen och påverkar invånarnas vardag direkt. När kollektivtrafiken är bristfällig påverkar det inte bara invånarens möjlighet att resa, utan även deras tillgång till samhällsservice, arbete och utbildning. För många äldre och ungdomar, liksom för dem som saknar bil, är kollektivtrafik avgörande för att kunna delta fullt ut i samhället. Genom att ge kommunerna möjlighet att själva tillhandahålla lokal kollektivtrafik kan vi säkerställa att alla invånare har tillgång till nödvändig infrastruktur, oavsett var i landet de bor.
4. **Arbetsmarknadsfrågor:** Tillgången till kollektivtrafik är också en viktig faktor för arbetsmarknaden. Om människor inte kan pendla till arbetet minskar deras chanser att få anställning och arbetsmarknaden blir mindre rörlig. Detta gäller särskilt för kommuner där arbetsplatserna ligger utspridda och kollektivtrafiken är en viktig länk för att koppla samman invånare med arbetsmöjligheter. Med bättre lokal kollektivtrafik kan kommunerna bidra till att arbetsmarknaden fungerar bättre och att fler får möjlighet att arbeta, även på distans från större arbetsmarknadsregioner. Det bidrar också till att minska klyftan mellan stad och landsbygd genom att göra det möjligt för människor att bo kvar i mindre kommuner och ändå ha tillgång till arbete.
5. **Ekonomisk effektivitet:** Även ur ett ekonomiskt perspektiv kan det vara fördelaktigt att låta kommunerna organisera sin egen kollektivtrafik när regionala alternativ inte uppfyller behoven. Kommuner har en närmare relation till invånarna och kan anpassa lösningar efter lokala förhållanden, vilket kan leda till mer kostnadseffektiv drift. Mindre, lokala lösningar kan ofta genomföras med bättre resultat och till lägre kostnader än stora, centraliserade system. Detta kan också skapa nya samarbetsmöjligheter med lokala företag och innovativa transportlösningar, som till exempel digitala samåkningssystem eller autonoma fordon i mindre skala.

Sverige står inför stora utmaningar när det gäller klimat och hållbarhet, och en välfungerande kollektivtrafik är en central del i lösningen. För att säkerställa att hela landet kan ta del av kollektivtrafikens fördelar är det nödvändigt att kommunerna ges rätten att själva ta ansvar för lokal trafik där regionerna misslyckas. Detta stärker inte bara kommunernas självstyre och invånarnas vardag, utan bidrar också till våra gemensamma klimatmål och en mer jämlik arbetsmarknad. Därför bör en utredning göras med syfte att genomföra de lagändringar som behövs för att möjliggöra detta.

Charlotte Nordström (M)